

Радченко І. А., доцент,
к. пед. н., УДПУ, Умань

ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ ЗАХИСТУ СОЦІАЛЬНО-ВАЛЕОЛОГІЧНИХ ПРАВ УЧНІВ ПРОФЕСІЙНИХ УЧИЛИЩ УКРАЇНИ КІНЦЯ 19 СТ.

Питання про захист соціально-валеологічних прав (охорона здоров'я) учнів професійних училищ кінця 19 ст. в урядових документах прямо не ставилося. Деяку увагу до даного питання проявлялось у вимогах мати в професійних училищах посаду лікаря, де це було можливо, або залучати земських і приватних лікарів «для польовання учеников» [1]. Великі училища, особливо ті, що діяли за особливими статутами, мали в штаті спеціальну посаду лікаря. В деяких училищах штатний лікар мав права державного службовця, що надавало йому важливі привілеї.

Варто особливо відзначити відсутність єдиного державного підходу до збереження здоров'я учнів професійних училищ, до нейтралізації основних негативних факторів, що впливали на здоров'я учнів.

Основну увагу питанням захисту соціально-валеологічних прав учнів професійних училищ приділяли громадські організації, з'їзди з професійної освіти, окремі директори училищ і викладачі, лікарі училищ, які перебували в штаті.

Факторами, які впливали на стан здоров'я учнів професійних училищ, можна вважати наступні:

1. Порівняно малий вік учнів і важкість роботи у майстернях.
2. Низький рівень життя і принесені в училище хвороби.
3. Умови проживання учнів.
4. Організація навчального процесу, розпорядок робочого дня.
5. Виробничий травматизм.

Можливо відзначити наступні організації та осіб, які безпосередньо брали участь у вирішенні питань, пов'язаних із захистом соціально-валеологічних

прав учнів професійних училищ. Сюди відносились земства, міські управи, попечительську ради і господарчі комітети при училищах, педагогічні ради, директори та інспектори училищ, лікарі училищ. Певну увагу розглядуваним питанням приділяли також державні структури – управління навчальних округів, окружні фабричні інспектори губерній, канцелярії генерал-губернаторів. Варто також вказати на увагу до питань охорони здоров'я учнів таких структур, як Російське Імператорське технічне товариство і його журналу «Техническое образование», а також з'їздів російських діячів з технічної та професійної освіти [2].

Держані органи, такі як канцелярії генерал-губернаторів, управління навчальних округів видавали циркуляри з питань професійної освіти, контролювали їх виконання, збирали звіти, видавали розпорядження. однак питання збереження здоров'я учнів професійних училищ систематично не пророблялись.

Певна робота з розглядуваного питання проводилась губернськими та окружними фабричними інспекторами. Вони слідкували за виконанням трудового законодавства, розподілом робіт в майстернях, правильним використанням техніки в навчальному процесі. Фабричні інспектори контролювали рівень виробничого травматизму в навчальних майстернях, надання першої допомоги при травмах, медичне обслуговування учнів [2]. Разом з тим варто відзначити, що їх діяльність не була достатньо ефективною через існуючі суспільні умови та мало чисельність затверджених штатів.

Таким чином, основна вага у вирішенні питань збереження і підтримки здоров'я учнів професійних училищ України покладалась на практичних працівників професійної освіти – директорів та інспекторів училищ, вихователів і лікарів, на педагогічні ради училищ.

Для запобігання внесення в училище інфекційних хвороб лікарі проводили огляди абітурієнтів. В процесі навчання також проводились профілактичні огляди, які контролювали загальний стан учнів, їх фізичний розвиток, можливість займатись важкою фізичною працею в майстернях. Під

час спалахів інфекційних захворювань проводились дезінфекції, а також спеціальні медичні огляди.

Важливим завданням практичних працівників професійних училищ було запобігання випадків виробничого травматизму. Практикувались різноманітні заходи запобігання, як чисто технічні (освітлення, щитки, розташування обладнання), так і організаційні. До останніх відносились інструкції з техніки безпеки, індивідуальний контроль за учнями, інструктажі з надання першої допомоги.

Вказані організації та особи в міру своїх можливостей та відповідно до службового становища працювали над постановкою питань захисту соціально-валеологічних прав учнів професійних училищ, а також над їх вирішенням. Зрозуміло, що умови тогочасного соціального режиму, класове розшарування суспільства, низький життєвий рівень більшості населення перешкоджали повноцінному вирішенню розглянутих питань. Однак деякі організації і окремі особи робили суттєвий внесок у справу збереження і підтримки здоров'я учнів професійних училищ.

Таким чином, при проходженні навчального курсу учнями професійних училищ України кінця 19 ст. проявлялась певна турбота стосовно застереження їх соціально-валеологічних прав з боку різних організацій та окремих осіб, особливо практичних працівників професійної освіти. Разом з тим, допомога учням була обмеженою і недостатньо ефективною через існуючі у вказаний період соціальні умови.

Література

1. Основные положения о промышленных училищах// Сб. узаконений и распоряжений правительства.– СПб., 1888.– Ст. 364.
2. Лысковский М. О мерах к поддержанию здоровья учащихся в профессиональных школах во время прохождения курса// Техническое образование.– 1898.– №4.– С. 30-34.